

ONAMENTUL
n an . 24 Cor.
m. an . 12 "
lună . 9 "

ul de Duminecă
n an . 4 Cor.
tru România și :
rica . . 10 Cor.

de zi pentru Ro-
a și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA :
Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscripte nu se ina-
poiază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Asociația la Șimleu.

Măine Asociația va înfriga flamura limbei
culturei noastre pe pământul Sălajului.
te mai mult decât despre ori care alt
t se poate spune că Sălajul este o pu-
cică metereză a românismului.

șezat la hotarele românismului, comita-
acesta este ca un fort avansat și inex-
nabil care în zidurile zimțate ale mun-
și dealurilor săi închide o oaste com-
tă de peste 150 mii de suflete româ-
ni, privind cu mândrie și sfidare spre
al cuprins de vrăjmași care se deschide
nici înainte.

Dar lucru ciudat, de-asupra acestui ba-
n creat de natură, până acuma nu flu-
a stindardul conștiinței noastre culturale
vechile steaguri puse pe vremuri erau
spălate și șterse de ploii, ciuruite de
năpte, bătute și smulse de vijeliile ce se
t mai grele și băntuiesc mai cumplite
știmile slobode decât văile aparate.

Pentru aceea adunarea Asociației la
șu e o recucerire, e o întărire din nou
aui punct care dela natură a fost întărit
care nu a fost ocupat definitiv prin
oca noastră.

Dacă vom căuta bine, vom vedea că acest
de recucerire nu este singurul în viața
ștră. În definitiv, toate punctele noastre
razim de azi au trebuit să fie recucerite.
dărnicia ei îmbelșugată, natura bună și
re, ne-a înzestrat cu puteri firești uriașe,
a dat bogății ce stănesc pisme și pof-

tele altor neamuri, bogăția numărului și
întinderea locurilor, istețimea minții și vîn-
joșia rezistenței.

De-asupra acestei temelii largi și solide,
noi suntem chemați să ridicăm clădirea u-
nei vieți naționale bogate și proprii. Sun-
tem chemați de a ocupa locurile, metere-
zele creiate nouă de natură și în definitiv
toate opintirile noastre politice și culturale
se reduc la munca aceasta.

Asociația are menirea de a face în pri-
vința culturală munca asta. Adunarea ei
generală la Șimleu va fi un nou popas în
calea ei de recucerire și ocupare a terito-
riului ei legitim destinat prin natură. Măine
se vor întâlni la Șimleu români din toate
colțurile românismului din țara noastră. Va
fi o mare înfrățire și contopire a sufletelor
în acelaș gând și în acelaș ideal.

Pentru sălăjeni va rezulta o premenire
și întărire a sentimentelor lor românești, a
dragostei lor de neam și de limbă. Aduna-
rea asta îi va lăsa mai solidari, mai ener-
gici și mai doritori de cultură românească.
Va rămâne ca o înviorare în sufletele lor
și cu îndemnuri îndoite ei se vor așterne
pe marea muncă de trezire culturală a po-
porului nostru.

Pentru aceea serbarea pregătită de sălă-
jeni, jertfele aduse de ei, toată munca de-
pusă de ei întru izbânda serbărilor va fi în
rândul întâi o jertfă adusă pentru sine în-
suși și ei vor culege roadele străduințelor
depuse.

S'ar părea că evoluțiunea Asociației a
avut o îndrumare nefirească. În loc de-a

crește de jos în sus, ea a crescut de sus
în jos. Câțiva intelectuali entuziaști au bhe-
mat-o la viață pe atunci când poporul nu
cunoștea încă nevoile de cultură pe cari azi
Asociația le slujește. Printr'o creștere înceată
și organică însă, Asociația s'a întins necon-
tenit asupra tuturor românilor. Ar fi greșit
să așteptăm ca ea să crească dintr'odată și
în mod năprasnic. Ca orice organism ea nu
poate să crească decât încet, în mod orga-
nic, cucerindu-și pas cu pas terenul.

Rând pe rând vedem cum o acțiune după
alta devine activă și începe o viață proprie
din puterile ei. În Șimleu s'a cucerit un nou
vast teren de muncă. Deși până acuma sec-
țiunea aparținea celor mai harnice din sec-
țiuni, totuși avem sentimentul că abia acum
începe adevărata muncă culturală.

Asociațiunea se întinde necontenit, ogo-
rind și trăgând brasda muncii ei culturale
prin tot mai mult țărîm păraginit.

Dintr'o sămânță neînsemnată, aruncată
într'un noroc, copacul Asociației a crescu-
tot mai mult, însădrăvenindu-se, întinzându-ș
ramurile, îndesându-și umbra și cuprinzând
tot pământul românesc din țara noastră.

Când Asociația va fi crescut cuprinzân-
pe toți românii, primind și împărțind viața
românească culturală, imputerucind limbă
românească și duhul românesc în țara no-
astră, atunci avem sentimentul că izbânda ei
e o izbândă mai mult, e în acelaș timp o
izbândă politică.

Trimetem salutul nostru de înfrățire și
îmbărbătare tuturor fraților adunați măine la

FOIȚA TRIBUNEI.

Gherasim Dunavaș.

De Ion Bârseanul. *)

Niciodată, în liniștita ei tinerețe, atât de limpede
eciorească, nu se întrebese frumoasa copilă a
rânului boier prea cuvios Achim Celarian, din
robăneasa, dacă va veni o zi când va trebui
aleagă între bărbatul său legiuit și între acela
cari împrejurări neașteptate i-l-ar aduce în față,
itor și neînduplecat.

a și acele nalbe care năvăliau înflorite, nalte
repte, silindu-se ca să întrecă nu numai ză-
ele gârduceanului, dar și coperișul albastru,
plane sclipitoare, al curței vechi din Storobă-
ia: așa crescuse Voichița boierului Achim,
uptă și mlădioasă, veșnic cu ochii răzitori, ca
um nalbele cu floarea roșie i-ar fi fost su-

poi, când boierul și-a văzut aproape sfârșitul,
și pe Voichița fată mare: cu două cozi mi-
ate, împletite și lăsate pe grumazi; cu acei
l cumiști și liniștiți, care erau făgăduința unei
licii femeinice; a lăsat lucrurile mai în voie
ore partea prietenului său, boierul Gherasim
Dunavaș, care avea un fecior purtat prin școli,
fat, dar mai cu seamă stăruitor asupra trebu-
moșiei.

aceasta îi împacă mai mult ca orice pe bă-
ul Achim: știă bine că un om care aduce la
il moșiei învățatura nemincinoasă adunată de

Din volumul «Dor pustiu» de Ioan Bârseanul, apă-
t editura «Minerva» București.

prin școli, va ști să ducă mai lesne și mai cu
înțelepciune trebile unei mari gospodării, întoc-
mite în alte vremi, când nu eră lumină.

Și așa, logodna s'a făcut, pe urmă, curând, o
nuntă ca aceea, încât bătrânii au plâns de în-
duioșare.

Iar când boierul Achim s'a incredințat că lu-
crurile au pornit bine, — și fericirea nu este un
vis pe lumea aceasta: a închis ochii creștinește,
ca un om cuvios, care a gândit drept și s'a purtat
cu dreptate, și a mers la locul cel veșnic, sub
bolta străbună, de marmură sură, năpădită de
iederă.

...Numai un lucru avuse pe suflet răposatul
boier Achim, o povăț pe care ar fi vrut s'o dea
fetei sale, — și... n'a îndrăznit.

De multe ori se uitase lung la ființa aceasta,
frumoasă de pică, și, s'a temut să n'o jignească,
sau să înfigă cumva un ghimpe veninos, cu o
povăț poate de prisos, poate necugetată.

Cum i ar fi spus: Fata mea, să te păzești de
păcat: multe ispite întimpină omul, căci frumse-
țea e podoabă cu primejdii, dar legătura făcută
în fața lui Dumnezeu, pe viață și pe moarte,
trebuie păzită!

Dar lui, într'o viață întreagă niciodată o bă-
taie străină dat rilor de creștin și de soț, nu-i
clintise inima! Cum avea să se întâmple altfel
cu Voichița, fata tatei, când nici o pi-dă rea n'a
putut să aibă, de nicăiri?

Însă bătrânul știă bine, că viața lui de vădu-
voiu, închis între zidurile curței, unde lumea de
seama sa și de neamul său, nu avea drum și
loc îndămănos de foitotit, nu fusese de ajuns
pentru o fată prea tânără ca să-și dea seama de

ce înseamnă vata cea largă, cu amăgitoarele-i
măriti și cu ascunsele-i josnicii... Și nu de alta
s'ar fi îngrijat, dar cu cei răi: rău te faci, iar ti-
nerețele de azi sunt șovăitoare!

Dar apoi se gândia: Voichița are un bărbt
vrednic, se vor iubi și se vor călăuzi unul
altul.

Și așa, povăț a rămas în inima lui, închi-
cu teamă și cu muștrare.

...Dar ce repede se făcuseră prieteni, și ce fe-
mecător eră acest musafir, mai finăr decât bă-
batul și atâta de înțelegător la cele mai mărunte
gusturi ale ei; atât de plăcut și îndatoritor; a-
proape gata de a jertfi. E sigură, aproape, că
el s'ar jertfi pentru ea, și poate că i-ar înțelege
gândul dinainte, atât de mult e aproape cu su-
fletul de al ei; ca și cum gândurile lui ar să-
lășlui între gândurile ei.

Niciodată n'are să-l mai lase ca să plece de
lângă dâșii. A!... Dar nu! Asta nu se poate!...
Și ce fel de simțiri sunt acestea care năvălesc
deodată, și o înfășură ca niște flăcări blânde,
cari te ard, simți bine că te ard, dar sunt atât
de mângăioase!

Parcă ai dori să ție cât de mult!

Dar are haz cum au ajuns de repede prieteni
și el a găsit un fel de a o chema, pe nume, așa
de simplu și alintat, că parcă ar fi frați și nici
un fel de supărare nu mai încap. Ea singură,
când vrea să-l necăjească, încearcă să-îngâne,
își schimbă glasul, alintându-se, și zice ca el, ui-
tându-se în ochii lui:

— Victore!

Șimleu, dorindu-le ca zilele acestea să le fie o sărbătoare frumoasă și înălțătoare, curată senină și rodnică în munca lor spre izbândă definitivă a culturii noastre!

Prima adunare populară. Precum suntem informați, seria de adunări populare, făgăduită de deputați, se va deschide Duminică la 9 August în Ileanda-mare prin președintele clubului deputaților dl T. Mihali. La aceasta adunare va participa și deputatul dl Aurel Vlad. In cerc precum aflăm se fac mari pregătiri pentru primirea deputaților.

Fiind aceasta prima adunare, care oferă prilej de a se rosti întâi președintelui clubului, ea ține cu drept cuvânt cont la o interesare generală a cercurilor noastre politice.

Consiliul ministerial. Consiliul ministerial a fost continuat și terminat ieri. În ședința de ieri, spune comunicatul semioficios, guvernul s'a ocupat mai ales cu proiectul reformei electorale și cu budgetul anului viitor. Conte de Andrassy a expus pe larg proiectul asupra căruia guvernul este în deplin acord. Ministrul președinte Wekerle va merge azi la Ischl și va fi primit mâine Joi în audiență.

Alegerea din Királyhelmech. In cercul vacant Királyhelmech a fost ales în unanimitate independistul Sennyei Miklos.

Amenințări oficioase la adresa sârbilor. Intr'un articol vădit inspirat »B. H.« acuză pe sârbi de duplicitate la alegerea de patriarh. Ziarul guvernului spune că sârbi ar fi trezit aparența că vor alege pe Bogdanovici prin faptul că nu au ținut nici o întrunire de candidare înainte de alegere. Acuză pe urmă pe radicali că ar fi primit instrucții dintr'un loc secret ca să aleagă pe Zmeianovici. Aceasta după organul imperialist ar fi fost duplicitatea sârbilor (!??) Dar credem că ei nu și-au realizat scopul,

Insuși Barbu se uita mirat la ei' mirat că pot fi atât de veseli, din nimic, și râdea împăcat. Nici un nor de bănuială nu trecea pe fruntea lui.

La întâlnit pe acest vechi prieten: Victor Imoreanu, în București, într'o seară, pe când esiau dela Operă, — și atunci, în pripă, sau făcut »prezentările«, pentru că Victor privise întâiu ca de pe altă lume: nu-l știuse pe Barbu al său însurat.

Venise acum, destul de lesne, ca să vadă și să se încredințeze cum pot fi fericiți doi însurați, »ca să ia pilda«. Și pilda o găsiă foarte ispititoare, așa de ispititoare, că l-ar fi durut grozav să plece înainte de a se încercă să răpească măcar o părticică din acea fericire.

...O luptă grozavă se încinsese în inima tinerei femei. Dintr'odată, ca și cum povața negrăită a bătrânului, ar fi încolțit acolo, în inimă, și se ridică tot mai aspră, fața boierului Achim Celarian se întrebă, și vedeă cu groază că trebuie să aleagă între îmbrățișarea legiuită și îmbrățișarea aprigă și nelegiuită.

Da, Victor eră mai tânăr, mai aprins, și mai pătimăș; știă o mulțime de lucruri atrăgătoare; văzuse locuri depărtate, și din toată ființa lui aburia, parcă, un farmec ales, de om de lume, purtat și neastâmpărat. Cum de nu l-a întâlnit mai de vreme!

Nu, toate aceste gânduri, toate simțirile nouă, necunoscute, pe care nu le-a stărnit niciodată apropierea blândă și liniștită a lui Barbu: toate trebuiau spulberate, risipite, așa cum risipești în vânt pufal bahos al unei măciulii de păpădie, culeasă pe câmp.

urmează numitul ziar, *M. Sa nu va întâri pe Zmeianovici și partidul radical va primi la inzulă gravă adusă poporului unguresc și reprezentantului puterii de stat, un răspuns demn și surprinzător, poate chiar Sâmbăta viitoare.*

Bieții sârbi se vor întrebă speriați ce au greșit guvernului afară de faptul că și-au exercitat un drept garantat prin lege?

Caci înțelegeți că ei nu au dreptul decât de-a fi de vină, ori cât de mult, ar avea dreptate iar guvernul are dreptul de-a fi tot el de către pădure.

Raportul general

al Comitetului Central al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român« către adunarea generală, convocată în Șimleu, la 7 și 8 August n. 1908.

(Urmafe).

După cum se poate vedeă din datele pe care le înșirăm în partea specială a acestui raport, »Asociațiunea«, în cursul anului 1907, a căutat mai ales să răspândească cultura la sate, prin prelegeri populare, prin înființarea de biblioteci populare și prin împărțirea de cărți și de broșuri între popor. Și cu deosebită plăcere vă aducem la cunoștință că activitatea »Asociațiunii« e într'o continuă creștere. Inceputurile unei hârnicii sistematice se anunță din tot mai multe despărțăminte. Pentru a puteă îndrumă, rând pe rând, toate despărțămintele la o activitate statornică și unitară, comitetul central a adresat tuturor directorilor de despărțăminte un formular de raport general, invitându-i să-i înainteze informațiuni precise asupra stării și activității despărțămintelor în cursul anului trecut. Răspunsurile primite se publică în altă parte (Anexa D.) a acestui raport și credem că ele dau o icoană destul de credincioasă a hârnicii ce-o poate desfășură instituțiunea noastră în afară. Aceste informațiuni, pe care le vom cere, an de an, directorilor de despărțăminte, vor înlesni în viitor comitetului central să controleze mai deaproape activitatea despărțămintelor la sate, iar în despărțămintele, în cari problemele culturale ale »Asociațiunii« nu au răsunet între conducători, comitetul central va căută să trezească interesul și conștiința datoriei prin oameni trimiși din centru. Pentru înșghebarrea unei activități în aceste despărțăminte se vor jertfi chiar și sume mai

Dar iată că Victor intră, se apropie, în salonul acesta cu mobila nouă, îmbrăcată în califea aurie, dulce, unde și-se pare că o lumină ciudată, de toamnă, întârzie veșnic; aceea lumină care se aprinde dintr'odată, ca de friguri, prevenindu-ți că se va ofeli repede repede, se va stinge și va muri...

Ceva pare că o îndeamnă pe Voichița să nu-l mai ocolească pe acest bărbat, și să se lase acum la pieptul lui: acum neapărat, ca și cum altfel, o nenorocire ar puteă să urmeze, o mare nenorocire.

Tot mai mult înțelegeau din tăcerea odăilor, că singurătatea lor eră asigurată, tot mai mult înțelegeau că acesta e momentul prielnic.

Și iată că el a găsit aceleași cuvinte melodioase, cu adânci răsunete în inima ei, și privirea lui este o chemare la care trebuie să răspunzi căci poruncește. Cât de bine se cunoaște ceva neobișnuit: cât de bine se cunoaște chiar după felul cum se apropie, cu privirile ațintite cu pașii furișaji, ca gătit de o faptă rea.

Voichița, întâi, avu teamă și ar fi vrut să țipe și să fugă. Dar Victor zîmbi, un zîmbet străin, asigurător și crud, pe care ea nu i-l-a cunoscut.

Ci cum bătaia nepotolită a inimii, îi aducea tot sângele în față, și cum lumina aceea ciudată, ca o muzică nevrotată năbădăioasă, stărnia mereu, cu același îndemn grăbit și înfrigurat, simți o amețială, ca o legănare de vis.

Odată cu teama ce creștea totuși din adâncul tăcerii și din bucuria singurătății, buzele se căutară repede, cu tremur, pleoapele li-se lăsară

mari, cum s'a făcut în anul trecut cu viața mântul Orade.

În legătură cu activitatea despărțămintelor me- bue să repetăm necesitatea unei împărțiri a despărțămintelor cari cuprind mai pe d 30-40 de comune. De motivarea acestor despărțăminte ne dispensează introducerea ce o am crețarul administrativ la »Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1907«, în careși clar că despărțămintele cu comune mai im desvoltă o activitate mai intensivă ca celelalte mințele cu comune mai multe.

Comitetul central în cursul anului 1908 a reușit să înființeze mai multe despărțăminte. Multe despărțăminte sunt pe cale de a se me (a se vedeă partea specială a acestui raport).

Partea cea mai importantă și mai imbr toare din activitatea despărțămintelor, în anul trecut, o constituie prelegerile pe te, în cari s'au tratat mai ales chestiuni eco- Avântul ce l-au luat prelegerile, ne îndre c să sperăm că, în curs de câțiva ani, ele a țineă regulat pe teritorial tuturor despărțămintelor și că vor aduce cele mai frumoase pen Cu ajutorul lor vom puteă împrietini popuș, organizarea economică, prin însoțiri, cea. Asc căpetenie problemă socială și culturală căt impune spiritul timpului de astăzi. Și dări prilej atragem atențiunea On. adunării gen, a dlor directori ai despărțămintelor să de- sebită importantă însoțirilor de tot felul, însp nând și îndrumând poporul, la toate ocazi în înființeze cât mai multe. Dacă voim să înț »pentru cultura poporului român«, trebuim străduim să-l ajutăm în înaintarea și înțam economică, care aduce cu sine și înaint. Des culturală. Înaintarea și întărirea economiei nu se poate face decât prin înființarea ese țiri de tot felul, singurele cari vor înlearte nimii noastre să fie stăpână pe soartea a viitor.

Dintre lucrările mai importante ale științifice-literare amintim: »Dicționarul lor de localități cu populațiune română re teritorial statului ungar«, lucrat de d-nii Silvi Moldovan și Nicolae Togan, care va apăre cursul anului acestuia sau cel mult la ince anului viitor.

În ce privește Muzeul »Asociațiunii«, art portăm că în cursul anului trecut s'a cu mai multe obiecte donate și cumpă zestrarea lui înaintează greu, în lipsa de materiale.

Onorată adunare generală! Comitetul își îndeplinește o tristă datorință, rapo dela ultima adunare generală încoace au

umbrind adâncuri de dor, și femeia se mijloc, fără nici o luptă.

A, bătrânule Gherasime Dunavăț, tova e mas și învechit al vrednicului Achim (Ord rătăcitor ca o umbră, ca însași umbra celădu mit de veci sub bolta din Storobăneasa, asc gur ai puteă să pui stavilă rușinei.

Și iată că boierul Gherasim, cu acelașp înțelegerei pe care îl au unii bătrâni, de mnt lesne în toate tainele: un dar ce nu-i dinob noastră, ci mai degrabă din a mormintelor a celor care de mult poate și-au implin ar lor, și nu s'au dus încă, — iată-l deci dem liniște. Măsoară de-alungul aleiele prunilor umbroase, până în fundul curței, și vine în dreptul ferestrei căscate spre tainele ne pa ale salonului, unde totdeauna o lumină de întă pare că întârzie.

Dela început nu i-a plăcut bătrânului mosafir svânturat, care nu se potrivea de A. firea lui Barbu, și de aceea bătrânul nu înred ce fel de prietenie i-a legat pe amândoi.

În toate zilele, depănând asemenea mur făcea primblarea aceasta, cu mâinile la înest pălăria dată pe ceafă, cum a purtat-o înto ca și cum țineă să arate cât de curată mas fruntea o viață întreagă.

Astăzi a zăbovit întâi, ca la un ceas se seama dacă femeia chelarului umblă ca într pricepere la știubeiele cu faguri, pe urbe început iar primblarea de toate zilele, dăci du-se ce va trebui să facă, și cât ar înăni dreptătit la aceasta.

viață mai mulți membri fondatori, pe viață ordinari ai „Asociațiunii” noastre. Concena membrilor decedați o prezintăm anexată sub învitatând on. adunare generală să dea expresie doririi sale pentru aceste perderi.

După aceste lăsam să urmeze o dare de samă amănunțită asupra situațiunii, mișcării și acțiunii singuraticelor organe, fonduri și instituții ale „Asociațiunii” și asupra momentelor importante din viața acestora în cursul anului dat.

Membrii Asociațiunii. Activitatea „Asociațiunii” în anul 1907 a trezit oarecare interes în cărtăria noastră, îndemnându-o să se înscrie prin membri „Asociațiunii”. După cum se poate vedea din raportul casierului, încasările dela membri, în cursul anului 1907, au fost cele mai mari de când există „Asociațiunea”. Cu toate acestea, sporul membrilor nu poate să mulțumească cele mai modeste așteptări. Pentru a introduce o uniformitate în raportul nostru general am amintit mai întâi numărul membrilor pe cari am avut „Asociațiunea” în cursul anului 1907, începând pe cei noi, înscriși în cursul anului 1908, la sfârșit.

Asociațiunea cu sfârșitul anului 1907 a avut următorii membri: onorari 8, secțiunile: 24 ordinari și 22 corespondenți, fondatori 101, pe viață ordinari 1319, în total 1737 membri. În cursul anului 1908 s'au înscriș 25 membri noi. Inspectul membrilor îl prezintăm sub B) și C).

În urma activității tot mai intensive, care se desfășoară din despărțăminte și prin o împărțire mai rațională a carierii o extensiune prea mare, sperăm că numărul membrilor se va spori an de an.

Despărțămintele. Activitatea acestor organe importante ale „Asociațiunii” prezintă unele progrese față de anul precedent. În cea mai mare parte a despărțămintelor se observă îndemnul și a înjghebă o muncă sistematică, se simte dorința și străduința de a desfășura o activitate cât mai corespunzătoare scopurilor ce le urmărește „Asociațiunea”. Stăruința cu care lucrează multe dintre ele, ne face să nădăjduim că frământările anului, cu timpul, se vor încheia într-o muncă mai activă și intensivă. Piedeca cea mai hotărâtă și stăruitoare în avântul celor puțini, cu toate că de muncă, e cunoscută indiferența a membrilor noastre, de atâteaori osândită în rapoartele generale ale reuniunilor noastre culturale. Pe baza rapoartelor primite dela d-nii directori de despărțăminte constatăm, cu durere, această indiferență, și trecem mai departe, fără încercă să i căutăm explicarea socială, nădăjduind o îndreptare în viitorul apropiat.

Despre activitatea amănunțită a despărțămintelor, în cursul anului 1907, aici ne mărginim a aminti numai momentele mai esențiale.

Aspră este căutătura lui, și degetul mare dela mâna dreaptă e încordat în sus, ca și cum arată un el un gând dușman, pe când arătătorul se îndrează în jos, ca și cum arată acolo un gând înduioșetor, o ființă pe care ar vrea s'o ocrotască.

Dar ce gemăt se aude? Un gemăt, sau un suspin. E ceva omenesc, a înțeles bine asta: nu sunt clapele dela clavier, nici hârșitul vreunei mobile. E un suspin... și atunci, cu sfială, ca și cum s'ar fi temut să nu vadă un lucru oprit lui, dar cu o mișcare repede a inimei care-l îndemna, îl fără înainte, se apropie în vârful palmei de fereastră deschisă.

...Nu s'a mirat, nu s'a îngrozit, dar s'a dat la parte șovăitor, cu ochii turburi dintr'odată, uitând cu mâinile tremurând un reazim, fără să-l găsească.

A, nu-l îngrozia păcatul, de care acum se îndepărta, de care se temuse și nu știnue a-l împiedeca; nu-l miră îndrăzneala străinului și demerita unei femei fără judecată: ei-i cutremurată prăbușirea fericirii copilului său, și pata peștearsă de pe numele păzit cu cinste. Repede repede și nebună bătea inima bărânului Ghesim, mâinile cântau tot mai tremurătoare în preajmă, lacrimile prinseră a șurul neoprite, fără să el să le mai simtă. Deodată apoi, clătinat într-o parte ca de o adiere de vânt, se răsturnă o brazda de iarbă, cu capul între flori, fără să el un gemăt, fără să mai sufle, ca o pasăre nită ce moare fără sbucium, în tăcerea aceea, în adierea mirositoare a micșunelilor.

Având în vedere munca desfășurată de despărțăminte în cursul anului 1907 le putem grupa după cum urmează: I. Despărțăminte active: 1. Bistrița, 2. Blaj, 3. Brad, 4. Brașov, 5. Cluj, 6. Dobra, 7. Hațeg, 8. Orăștie, 9. Oravița, 10. Săliște, 11. Sebeș, 12. Sibiu și 13. Șimlen. II. Cu activitate mijlocie: 1. Abrud-Câmpeni, 2. Agnita, 3. Beiuș, 4. Mercurea, 5. Orade, 6. Panciova, 7. Sânmiclăușul-mare, 8. Sătmăr-Ugocia (având în vedere împrejurările excepționale din acele părți), 9. Timișoara, 10. Turda și 11. Zernești. III. Cu activitate slabă: 1. Alba-Iulia, 2. Bocșa, 3. Caransebeș, 4. Dej, 5. Deva, 6. Dicioșanmărtin, 7. Hida-Huedin, 8. Luduș, 9. Mediaș, 10. Mociu, 11. Năsăud, 12. Oșorbein și 13. Reghin. IV. Cu aproape nici o activitate: 1. Becicherecul-mare, 2. Bran, 3. Cohalm, 4. Făgăraș, 5. Lipova, 6. Lugoj, 7. Sighișoara, 8. Treiscaune-Ciuc și 9. Vârșet. V. Despărțăminte noi: 1. Aiud-Teiuș, 2. Hălmgaiu și 3. Tășnad.

Activitatea cea mai însemnată a despărțămintelor a fost ținerea prelegerilor populare, întințarea de agenturi și bibliotecii populare. După cum se poate vedea din gruparea lor făcută mai sus, abia, un sfert din totalul despărțămintelor desfășură o activitate pe deplin mulțumitoare, iar jumătate dintre ele abia dau semne de viață. În urma insistențelor neinterupte ale biroului central, în cursul anului 1908, numărul despărțămintelor active s'a mai înmulțit și nădăjduim că la viitoarele adunări generale va vom putea raporta despre o activitate mereu crescândă.

Dintre despărțămintele active amintim în special următoarele: Blaj, Brad, Brașov, Dobra, Hațeg și Săliște, cari au ținut peste 20 de prelegeri și au căutat să sporească numărul agenturilor și al bibliotecilor.

Unele dintre despărțăminte au împărțit premii dela 25 - 40 cor., pentru încurajarea diferitelor ramuri ale economiei sau altor scopuri social-culturale. Așa de exemplu Desp. Abrud-Câmpeni a făcut un premiu de 40 cor., pentru cea mai bună monografie a unei comune de pe teritoriul despărțământului; despărțămintele: Brașov, Sânmiclăușul-mare, Turda și Zernești au dat mai multe premii pentru cele mai îngrijite grădini școlare, pentru pomarii stupărit și legumării; despărțămintele Oravița și Sebeș, mai multe premii pentru cele mai frumoase porturi țărănești.

(Va urma.)

Cursurile de vară din Văleni.

— Istoria bisericii române. —

În altele două lecții consecutive dl Dobrescu arată dezvoltarea și istoria creștinismului în Dacia în veacurile ce au urmat după căderea imperiului hunic până la începutul veacului al X-lea și constată următoarele momente mai însemnate:

Stăpânirea gepizilor, care a înlocuit până pe la 566 pe a hunilor, nu a împiedecat dezvoltarea creștinismului la străbunii noștri, căci gepizii nu s'au așezat de-adreptul în mijlocul lor, ei fiind un fel de „foederati” ai imperiului roman, nici nu au oprit contactul viu dintre ținuturile dela sudul și nordul Dunării, iar la sudul Dunării creștinismul a devenit tot mai puternic, după cum vedem aceasta nouăle episcopii înființate acolo.

Creștinismul străbunilor noștri, în acele vremuri a atârnat bisericește de episcopul din Roma, și Iustinian a făcut numai o zădarnică încercare de a întemeia, în anul 535, o episcopie independentă, în „Iustiniana prima” (în Serbia de astăzi), căci după zece ani, se recunoaște din nou supremația episcopului din Roma.

După 566 se fac stăpâni avarii peste ținuturile gepizilor. Cu avarii ies la iveală și slavii, cari se așează statornic în mijlocul străbunilor noștri. Creștinismul continuă a se dezvolta și a se răspândi în Dacia Traiană prin convertivi strămutați de aceste popoare dela sudul la nordul Dunării — cel puțin așa ne spune „Viața Sf. Dumitru”, scrisă în veacul al IX-lea, despre întâmplările din veacul al VII-lea, când slavii și avarii au dus la nordul Dunării multă populație romană, care și-a păstrat datinele romane și a înmulțit neamul creștinesc.

Acelaș eveniment îl pomenește și un preot din veacul al XII-lea, precum și cea mai veche cro-

nică a Țării-Românești: în aceasta din urmă se începe istoria țării, de când au descălecat „pravoslavnicii creștini” despărțându-se de români și pribegind spre miază-noapte.

Din cele amintite rezultă că biserica străbunilor noștri în veacul al VII-lea își avea acum organizația sa, cu limba latină vulgară ca limbă a cultului, cu preoți cari se rugau în biserici, ținând serbători, botezând, cununând, îngropând morții în cimitire și exprimând toate aceste noțiuni fundamentale cu cuvinte de origine română ce există și astăzi în limba românească.

Pe urmă se ivesc bulgarii, cari, plecând din Sudul Basarabiei, pradă Imperiul bizantin, unde în secolul al VII-lea se pierde caracterul roman, apoi se așează în Moesia, la 679, și se slavisează de slavii superiori lor în cultură. Fiind bulgarii păgâni, statul lor înseamnă ruperea legăturii dintre imperiul bizantin și străbunii noștri dela Nordul Dunării. Mai târziu dupăce Carol-cel-Mare înfrânge puterea avarilor, bulgarii își întind stăpânirea lor și asupra strămoșilor noștri dela Nordul Dunării până la Tisa și influențează asupra lor și în cele religioase. Bulgarii, fiind încunjuțați din toate părțile de creștini, la urmă se creștinează și ei, la porunca țarului lor Bogoris, în anul 864, primind învățăturile creștine în forma bizantină grecească. Tot acel Bogoris sau Boris dorește să așeze și un patriarh în țara sa, cu aprobarea și învoirea episcopului din Roma, sau a patriarhului din Constantinopol. După multe frământări, bulgarii se supun bisericește patriarhiei din Constantinopol, deși unii admit că o supunere față de episcopul din Roma ar fi avut, nu numai asupra bulgarilor, ci, prin ei, și asupra românilor o influență mult mai bună și mai însemnată în lupta lor pentru existență.

Făcându-se bulgarii creștini și supunând politicește și pe străbunii noștri; dela Nordul Dunării, i-a silit pe aceștia să primească și organizația lor bisericească, cu limba slavonă ca limbă a cultului. Această limbă bulgarii au primit o în locul limbii grecești, după venirea ucenicilor la Ciril și Metodiu din Moravia, cari ucenici modifică și completează alfabetul glagolitic cu semne grafice pentru toate sunetele din limba slavă, numindu-l alfabet cirilic în onoarea lui Ciril.

Deci, dela sfârșitul veacului al IX-lea sau dela începutul veacului al X-lea străbunii noștri au auzit în biserica o limbă pe care ei n'o înțelegeau, care însă li-s'a impus cu foța și, odată impusă fiind, a lăsat urme până astăzi în terminologia bisericească referitoare, nu la noțiunile fundamentale, pe care biserica noastră le cunoaște încă din epoca română, ci la forma de organizație exterioară, la cult mai ales, d. e. vlădică, duhovnic, mirear, strană, stăreț, moaște, prohod ș. a.

În lecția următoare s'a arătat legătura românilor cu ierarhia bulgărească.

(»Neamul Românesc«).

I. P.

Din România.

* **Aniversarea nașterii împăratului Francisc Iosif.** Colonia austriacă din capitală pregătește a serba cu mare pompă, aniversarea a 78-a a nașterii împăratului Francisc Iosif, ca va fi la 5 (18) August.

Cu această ocazie colonia austriacă va serbi și jubileul de 60 ani de domnie a împăratului.

Pe lângă banchet se va da și o mare serbar publică, se vor face oarecari fundațiuni culturale și de binefacere și se va da un mare festival.

Se zice că colonia maghiară se va abține dela aceste serbări. *

Reluarea audiențelor la Castelul Peleş. La castelul regal Peleş s'au reluat audiențele, sănătatea A. S. Regelui fiind din nou satisfăcătoare.

Inaugurarea laboratorului de bacteriologie din Galați. Ieri s'a inaugurat noul laboratoriu de igienă, bacteriologie și chimie, din Galați.

Dl dr. Meziacescu, directorul laboratorului, a ținut cuvântarea de deschidere.

D-sa a arătat că acesta este întâiul laborator, de acest fel, înființat în provincie, unde se simte și mai adânc nevoie de a se controla alimentele falsificate; a spus că, pentru sănătatea publică el va avea o utilitate neprețuită și a mulțumit

* Căta slavitate și căta slavism! Aceasta au fost și vor fi! Vai de ține Române!

celor ce au luptat ca să aducă la îndeplinire frumoasa idee pe care o urmărea de mult.

Dr. Sion, inspector sanitar, răspunzând, a arătat că d-sa s'a trudit de 12 ani până să vadă în sfârșit înființat acest laboratoriu, a cărui însemnătate, în cercetările medicale, este netăgăduită.

D-sa și-a exprimat bucuria că orașul Galați a ajuns să aibă, ca și Bucureștii și Craiova, o asemenea instituție și a urat izbândă bună pentru reușita frumosului scop urmărit.

Docențele la facultatea de drept Potrivit regulamentului pentru numirea docenților, agregatorilor și profesorilor universitari, ministerul publică examene de abilitare la docență în specialitățile mai jos arătate, la facultatea de drept din București:

- O docență pentru dreptul roman;
- O » » » civil;
- O » » » penal;
- O » » » public;
- O » » » economia politică;
- O docență pentru dreptul internațional public și privat;
- O docență pentru dreptul comercial.

Examenele vor începe în ziua de 15 Ianuarie 1909, orele 9 dimineața, în localul facultății de drept din București.

Candidații vor înainta decanatului zisei facultăți până cel mai târziu cu 15 zile libere înainte de data fixată pentru ține ea examenele, actele și documentele cerute de art. 4 din sus zisul regulament și anume:

a) Cererea prin care se va arăta specialitatea pentru care doresc să se abiliteze;

b) Diploma de doctor, precum și un memoriu detaliat asupra studiilor făcute, școlile și instituțiile în cari s'au făcut și asupra lucrărilor științifice;

c) Deosebit vor înainta un număr suficient de exemplare din scrierile ori tipărit, și în special din lucrarea originală asupra materiei asupra căreia se trece examenul, cerută de art. 12, alin. a din regulament și care în nici un caz nu se poate înlocui prin dizertațiunea cu care candidatul și-a dobândit titlul de doctor.

Cererea nu va fi primită dacă nu va fi însoțită de actele enumerate mai sus, sau dacă diploma nu va fi în regulă, sau nu va fi fost echivalată.

Cand dații au drept de apel în minister.

Dela frați.

Starea culturală în Basarabia. A apărut „Anuarul Basarabiei” pe anul 1905 în care găsim multe cifre foarte interesante, din cari reproducem cele mai de jos:

Populațiunea orașelor în 1905 a fost:

Benderi	— — — —	35.000	locuitori
Izmail	— — — —	27.000	„
Soroca	— — — —	17.000	„
Hotin	— — — —	20.000	„
Acherman	— — — —	20.000	„
Orhei	— — — —	14.000	„
Chișinău	— — — —	113.000	„
Bălți	— — — —	19.000	„

Primele patru orașe au câte o bibliotecă și câte o sală de lectură. Achermanul are o singură bibliotecă, Orheiul 2 biblioteci, și o sală de lectură; Chișinăul 4 biblioteci și 2 săli de lectură, iar Bălți 7 biblioteci.

Bibliotecile în cursul anului a fost vizitate:

In Benderi	de	7.200	persoane
„ Izmail	de	8.183	„
„ Soroca	„	600	„
„ Hotin	„	600	„
„ Acherman	„	350	„
„ Orhei	„	7.000	„
„ Chișinău	„	7.200	„
„ Bălți	„	3.500	„

Situația județelor (fără capitale) a fost următoarea:

Acherman are	282.000	suflete	și	2	bibl.
Benderi	193.000	„	„	—	„
Orhei	235.000	„	„	2	„
Bălți	223.000	„	„	1	„
Soroca	235.000	„	„	1	„
Izmail	213.000	„	„	3	„
Hotin	332.000	„	„	6	„
Chișinău	198.000	„	„	8	„

Populațiunea toată a Basarabiei a fost în 1905 de 2.253.009 suflete; numărul bibliotecilor și sălilor de lectură a fost de 48, cari au fost vizitate de 45.804 persoane.

După numărul analfabeților din orașe, Basarabia ocupă ultimul loc în imperiu, căci populația orășană are 67,2 la sută analfabeți și penultimul după procentul analfabeților în general 84,4 la sută din populația Basarabiei.

Numai guberniile Podolia și Astrahan au un procent așa de mare de analfabeți (câte 84,3 la sută).

Procentul mai mare al analfabeților cade pe țigani și moldoveni. Vin apoi națiunile slave: ruteni, muscali, bulgari. Apoi urmează coloniștii germani... armeni.

Din Bucovina.

O importantă rezoluțiune adusă de comitetul național. Luni 27 Iulie comitetul central al partidului național a ținut o conferință intimă în care s'a adus o hotărîre importantă privitoare la atitudinea politică a partidului. Oratorii au fost toți de acord că partidul național ieste legat prin interese comune de partidul creștin-social în fruntea căruia se află primarul Vienei dl Lueger, marele filo-român. S'a subliniat mai cu seamă marea primejdie pe care o prezintă jidanii pentru poporul nostru atât la sate cât și la orașe și în administrație pe care au corupt-o cu desăvîrșire.

La conferință au luat cuvântul dnii dr. Stefan Saghin, profesor universitar, președintele partidului, făcând o dare de seamă despre activitatea partidului. Au mai luat cuvântul dl profesor Grigore Halip, dnii Iorgu Toma Dorimodont Popovici care a rostit o lungă cuvântare arătând necesitatea alianței cu partidul creștin-social, dnii Lazar Grigorovici, Vespasian Grigorovici, Bodnărescu, deputatul Isopescul. Grecul și alții.

Comitetul central al partidului național român din Bucovina, intrând în ședința plenară azi Luni, în 27 Iulie 1908 în palatul național din Cernăuți decide:

I. De a ratifica inaugurarea alianței între partidul național român cu partidul creștin-social german din Viena, acceptând programul economic al numitului partid, rezervându-și deplină libertate de acțiune în toate afacerile naționale și confesionale.

II. Consimțește pe deplin cu lupta partidului creștin-social, începută contra corupției din țară și hotărâște a se alipi sub toate condițiunile în această luptă, întrucât ea este dreaptă, stând gata a combate fără cruțare tot răul ce se revarsă asupra poporului nostru vină el din orice parte.

III. Decide în principiu, că este pentru uniunea întreg poporului român din Bucovina și-l obligă pe comitetul executiv al partidului național, de a lua măsurile necesare pentru a inaugura o astfel de uniune, care să asigure independența deplină a partidului nostru.

Evenimentele din Turcia

Turcia are pe fiecare zi alt guvern tofoliile își schimbă posesorii după țile mulțimii teroriste. Starea această toate semnele caracteristice unei revoluționare, pe care sultanul ori nu suprimă, ori o sutenează dinadins, a o putea exploata mai în urmă. Fie acesta, fie celalalt situația este de foarte îngrijorătoare. În Constantinop crează pe întrecute influențele externe tru a înriuri fiecare în favorul său șurarea evenimentelor.

Rolul femeilor în Turcia

Constantinopole, 2 Aug. Se constată de toată lumea, că lupta pentru libertate a parată în cea mai mare parte de femeile cari posedă cultură aproape europeană.

Noul cabinet turcesc

Constantinopole, 3 August. Iată o parțială tificare oficială a reconstituirii cabinetului re blicată de ziarele de ieri: Abdurhamar numit ministru-președinte, ci ministru fanț tofoliu; Hasan-Fehmi, ministru de justiție s' Akif șeful armamentelor militare, ministru ar terne; Mehmed Alisub-secretar la marele ar ministru al vacurilor; Ziverbey numit a rând rămâne ministru în comisiunea fincur macedoneană, a fost numit ministrul poșt, b telegrafelor; Said-pașa rămâne mare vizir.

Din străinătate.

Mișcarea grevistă din Franța. Parțialmente sunt arestați șapte militanți agi ai pentru alți trei s'au dat mandale.

— O sută cincizeci de secretari ai sindicilor reuniți la bursa Muncii au declarat că măsurile au fost luate pentru încetarea lucr general a tuturor corporațiilor Luni dimie Sindicatul general al presei tipografice a în mod irevocabil suspendarea muncii de necă seara până Luni. Federațiunea mufai lor din serviciile municipale din Paris au un blam pentru guvern.

— Tipografiile au votat greva pentru ea poate că ziarele nu vor putea să apară. Pi socialist a publicat un manifest violent în tra Impuşăturilor de Joi și estărările ab ieri; se afirmă solidaritatea cu victimele veș tianții.

Deportarea unor generali. Constantinopole. Generalii Teki Pașa, Gerkez Mehmed și Kenan Pașa, au fost deportați.

NOTĂȚI.

ARAD, 5 August n. 1908

— Știre personală. P. S. Sa episcopul I. Papp, s'a reîntors azi dimineață din Bile unde a fost o zi oaspele d-lui Alexandru es esonyi.

— Sosirea Principesei moșteștoare în Viena. O telegramă din Vor anunță că principesa moștenitoare Ni de România, împreună cu principele C și cu principesa Elisabeta, au sosit după amiazi și au descins la hotel Ka

— Hirotonire. P. S. Sa Episcopul I. Papp va hirotoni mâine pe absolventul de gie Pantelimon Ardeleanu de diacon.

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás — mester de monumente și pietre de simitr. —

Fabricație proprie din marmură, granit, seynit, labrador etc., din pietre de marmură magazinul se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25. Căminaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsza-L. nr. 21.** Telefon 668. Filiale: Nagyvárad, Nagyzeben, Déva și Bánpatak.